

..... OF BEAUTIFUL OAKS AND A DRAWING

We have much pleasure in publishing the following extracts from a letter received from Mr. A. A. Roberts, High Commissioner for the Union in Canada, 5 Rideau Gate, Ottawa 2, dated 26th July, 1952:—

Many thanks for the first three editions of "Pretoriana" which I read with interest from A to Z.

On page 15 of Vol. 1 No. 2, Mrs. Punt quotes Mrs. Dunstan on the oaks between Prinsloo and Van der Walt Streets in Visagie Street. When I first saw these beautiful oaks (most of which were, to my great sorrow, removed by the municipality because, according to the newspaper report, occupants of the row of cottages there complained that the acorns falling on their roofs constituted a nuisance) in 1904 they seemed to me full-grown trees. I was told they had been planted by my grand-uncle J. N. Boshoff who lived at the corner of Van der Walt and Visagie Streets, and who died there in 1910. One of his older children ought to be able to settle the question, e.g. Mrs. Serfontein.

In volume 1 Nos. 3-4, Mr. C. Morgan relates: "Ek onthou nog die voetstuk vir die staandebeeld van die ou President . . . Dit het agter die Kerk gestaan aan die westekant maar sonder die beeld."

Recently I bought from Sawyer, London: "An original water colour drawing shewing the church with other buildings, a partly erected monument, and ox-wagons, carriage, horseman, etc., in the foreground, size $9\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches, in mount $14\frac{1}{4} \times 10\frac{1}{2}$ inches, signed with initials A.M.C., £5. 5s. (ca. 1895). The partly erected monument was that started to support a statue of Kruger, but it was never completed and was later taken down. Very few examples are known of views of this short-lived monument. The initials A.M.C. are those of Miss A. M. Croft, of Fanhams Hall, Ware. She visited South Africa at the end of the nineteenth century."

It is not a great work of art but very interesting; if I have an opportunity later on I shall try to make a photo of it. Amongst the "etc." is something resembling a tricycle as well as a small horsedrawn tram with open sides.

Boekbespreking

Die Pretoriase Normaalkollege — 'n Terugblik oor vyftig jaar, deur Professor C. K. Oberholzer. Die Staatsdrukker, Pretoria, 1952. Pp. 151.

Met die ondergang van die twee Republieke in 1902, het dit voorgekom asof die Republikeinse ideaal van die Afrikaner ook maklik ver-

nietig kan word deur die oprigting van skole en inrigtings wat 'n Britse georiënteerde lewensbeskouing aan die Afrikaner moes opdring. Dit was die beleid van Alfred Milner en op hierdie grondslag het die Pretoriase Normaalkollege op die 2de September 1902 tot stand gekom.

Maar, soos Professor Oberholzer in hierdie werk van hom aandui was daar 'n ander ongesiene magsfaktor op die agtergrond wat uiteindelik sou deurbreek en die uiteindelike beslag aan die rigting waarin die kollege sou ontwikkel, gegee het. Hierdie faktor was die Afrikaner se nasionalisme, gegrondves op 'n eie tradisie wat by die vrede van Vereeniging neergeslaan is, maar nie vernietig is nie. Afrikaans het uiteindelik in 1920 die medium van onderrig geword (p. 78). Vir Prof. Oberholzer beteken die stigting en groei van die Normaalkollege dus iets meer as net die droë relas van geboue aanbou en die aanwas van studentetalle, want buite om en verhef bo dit sien hy die ontplooiing van 'n idee: „En wat is die inrigting anders as die kweekplek vir die idee om buitekant sy grense uitgedra te word?” (p. 7). Binne homself omvat hierdie idee waardes wat eie is aan die Afrikaner en dus uit homself die vreemde verwerp het. Die jong manne en vroue wat aan hierdie inrigting gestudeer het, het hierdie waardes uitgebou en nie alleen oorgedra op die inrigting self nie (p. 8) maar dit is buite sy grense uitgedra (p. 7) waardeur 'n jong geslag, gebore uit die nalatenskap van 'n verwoestende oorlog daardeur geïnspireer kon word. Die oprigting van die Pretoriase Normaalkollege was dus 'n nie-bedoelde Reddingsdaad. Daarom ook word dit vir Prof. Oberholzer iets meer as toeval dat die ultimatum van President Krüger aan die Engelse Regering juis op die gronde van die inrigting oorhandig is (p. 11). Daardie sogenaamde toeval kry „juis sin en betekenis” (p. 13-15) wanneer die geestelike en vormingswaarde wat die inrigting oor die laaste vyftig jaar vir ons gehad het in daardie verband gesien word.

In sy voorwoord tot hierdie werk merk Dr. I. M. Meyer tereg op dat Prof. Oberholzer in die eerste plek filosoof en opvoedkundige is: „. . . Geskoolde historikus is hy nie, en hy wil hom dan ook nie daardie kwalifikasie toeëien nie,” maar ons wat die voorreg geniet het om die lesings van Prof. Oberholzer by te woon het ook gou besef dat ons hier met 'n persoon te doen het wat uit die droë feite van die lewe, buite die alledaagse voorkoms van mense en hul handewerk, 'n „ideëkompleks” (p. 8) soek sodat dit sin en betekenis kry. Daarin lê dan ook die waardevolle van hierdie werk van hom en waar die Pretoriase Normaalkollege hierdie maand sy vyftigjarige bestaan herdenk, kan ons nie nalaat om hierdie werk aan te beveel by elke oud-Normaliet nie.

Professor Oberholzer het belowe om vir ons 'n paar artikels te lewer oor die stigting en groei van die Normaalkollege. Lesers kan dus gerus ons volgende uitgawe vooruit bestel!

T. S. v. R.

DAIR

DE LOOR'S BPK.

Die oudste Bakkers van Pretoria

Met 65 lange jare
ondervinding

Verkoop u die bese

BROOD EN KOEK

FOON 23291 VIR DIE BESTE DIENS